

ÚHEL POHLEDU

S komunisty se nemluví. Ale...

Pozváním Jakeše na festival nechtěl nikdo legitimizovat komunismus. Copak už neplatí „Nejsme jako oni“?

MARTIN VĚCHET

Píše se rok 1984. Na traktoru ve směru Staré Buky přivážíme aparaturu. Má se zde konat jeden z prvních pokusů o malý festival, jež později vyústí ve východočeský Woodstock a Open Air Festival Trutnov. Pozván je i pozdější náčelník Václav Havel. Než přejedeme koleje, zatýká nás StB. Postupně jsou všichni propuštěni, v šeru policejní vyšetřovny zůstávám sám. Poprvé je mi jako mladému hejskovi vyhrožováno fyzickou likvidací a inzultací. V době, kdy se chodí hromadně k volbám i do prvomájových průvodů a jeden se obává druhého, Václav Havel zve všechny k sobě na Hrádeček. Většinu vidí první.

Střih. Rok 1987, generálním tajemníkem komunistů se stává Miloš Jakeš, na východě duní perestrojka a do Volanová u Trutnova se sjíždějí většinou dlouhovlasí lidé z celé republiky. Přijíždějí i TV štáby ze zahraničí. Estébáci nás vše nechají připravit, ale pak udeří. Zatýkají nás s Čuňasem ještě dříve, než vše začne. K mému vlastnímu baráku mě nepouští šéf celého zásahu, vysoký důstojník StB Cícha, osobně. Poprvé je mi nabízena „spolupráce“. Jsme zatčeni, lidé taháni k výslechům a festival dva dny rozehnáván. Svobodná Evropa burácí a informuje o tom každou hodinu. Na pomoc opět přichází Václav Havel, u něhož se ukrývá aparatura. To se dozvídám až o několik let později právě od náčelníka.

Střih. Rok 1990, na první oficiální festival přijíždí prezident republiky a asi dva až tři tisíce lidí z celé země. O festivalu se píše jako o prvním svobodném setkání u nás. Písníčkáři z exilu se na festivalu prolínají s kapelami, které zůstaly a oficiálně mohly hrát, i s těmi, které byly zakazované a vytlačované do periferie klubů. Do tohoto živoucího organismu jsou přizváni i estébáci v čele s vysokým důstojníkem Cíchou, kteří nás zavírali a rozháněli nám festivaly. Věc v té době velmi živá. Společně měli stanout na červené půdě vedle náčelníka.

Dva odlišné světy

Střih. Rok 2016 a v rámci natáčení dokumentárního filmu o Miloši Jakešovi, který se stal generálním tajemníkem komunistů v době, kdy byl rozháněn „naš Woodstock“, se s ním setkávám. Schůzku sjednává režisér filmu s tím, že ji natočí a část použije do připravovaného filmu. Po chvíli zapřemýšlení souhlasím. Proč nejtít a neřict přímo z očí do očí kdysi nejmocnějšímu muži v zemi, co si o jejich systému myslím? S komunisty se nemluví, ale pro tentokrát jsem si vybral jinou cestu. Chci se

Nezapomínejme. Přijďte se podívat, co jste zakazovali. Martin Věchet u kdysi mocného Miloše Jakeše.

FOTO ARCHIV MARTINA VĚCHETA

muže, který byl posledním pilířem konce totalitního systému, zeptat, proč vyštvali lidi do exilu a zavírali kapely za to, že si chtěli hrát po svém. Konfrontovat se s ním. Přicházím do obývacího „generálního“, kdysi vysoce postaveného muže, který se podílel na držení lidí v šachu a ve strachu. Usedám ke stolu. Celé mi to přijde jak setkání Sojuz a Apollo s mezipřistáním v sekretariátu ze sedmdesátých let. Otevírám ohnivou vodu s vinětou indiánské bojovníka a pozvedám: „Na demokracii!“ Jsem přehlušen: „Ne na tuhle panskou.“ Znovu zvolávám na demokracii a doplňuji: „Na Václava Havla!“ Nesouhlas. Dva odlišné světy.

Proč jste zavřeli a nenechali hrát Plastiky, kteří chtěli hrát jen svoji hudbu? Čeho jste se obávali? Kolik životů a rodin jste zničili! Proč jste za básničky zavřeli Magora na několik let?! A proč jste na nás posílali estébáky? Konfrontace se střídala s komičností. „Generální“ na mě chvílemi zvedá hlas a stále drží svoje přesvědčení. Chvílemi to bylo, jako bych slyšel legendární projev z Červeného Hrádku. „A nepřijde vám to málo a děsné, že si vás mladí lidé budou nanejvýš pamatovat jen z útržků vašeho projevu z Hrádku?“ Jediný moment, kdy se Miloš na chvíli odmlčí. Nedoufám a nevěřím v prozření. Před odchodem rozbaluji plakát s tisícovkami rozesmátých lidí na festivalu s náčelníkem v popředí. „Vidíte ty rozesmáté tváře? Kdybyste tady dodneška byli, tolik rozesmátých

tváří nevidíme, protože by ten festival nebyl“.

Nemám ve zvyku při odchodu bouchnout dveřmi a generálnímu říkám: „A co kdybyste se přijel podívat na festival, který jste rozháněli? Ukážu vám, kdy a kde si můžete poslechnout kapely, které jste šikanovali a zakazovali. Uvidíte ty rozesmáté tváře.“ Happening, nadsázka, recese...? Právě tento minutový sestřih z celého setkání pak někdo ukradne a doplní o dehonostující text. Chopí se ho pár jedinců nemajících festival, mě nebo náš kmen z jakýchkoliv důvodů v oblíbě. A začnou dělat svoji práci. Munice je nabita. Rychle se připojuje lokální buňka ODS pod horami. Stane se z toho politikum. Radikalismus se tváří jako zásadovost a od pár tehdy i nyní okrajových disidentů se objevují odsudky jak z Rudého práva. Vzniká kauza, hysterie, poplach a účelově střížené video bez jakýchkoliv souvislostí a konotací začne šířit zlobu a nenávisť. Přichází test toho, jak demokratičtí jsme.

Mokasíny vs. polobotky

Střih. 1990–2016. Po 26 letech. Když v roce 1990 měl náčelník stanout na stejné půdě s pozvaným vysokým důstojníkem StB a dalšími estébáky, nezbudilo to takovou pozornost jako dnes bývalý šedý politik v papučích. Nepamatuji si na jediný pobouřený hlas. Vybavuji si jen pár otázek typu „fakt jste to udělali?“. Dnes po 26 letech vzbuzují polobotky triadevadesáti-

letého starce, jež možná měly stanout na červené půdě vedle našich mokasínů, vlnu hysterie a radikálních odsudků. Nikdo nechtěl legitimizovat totalitní režim a komunismus. Nikdo nechtěl „Milouše“ vodit na pódium, jak je nám nyní rádo podsouváno. Nebyly by žádné kmenové oficiality, žádné členky. Náčelníka máme jednoho a toho budeme ctít do konce našich dnů. Jakešovy polobotky by s našimi mokasíny na naší červené půdě netančily.

Překvapuje mne, kolik emocí setkání „mokasínů s polobotkami“ vzbuzuje. Neztratili jsme nadhled a nebereme se jen moc vážně? Možná je to jen reakce na to, že drtivá většina z nás chodila se sklopenou hlavou k volbám nebo do prvomájových průvodů a dnes nechceme, aby nám to bylo jakkoliv připomínáno, byť třeba setkáním s Milošem Jakešem. Není za nejradikálnějšími odsudky kromě vlastní nespokojenosti a nepřejčnosti jen pár kostlivců ve vlastní skříni? Je potřeba za tím zavřít dveře, zapomenout a tím se nezdravě vyrovnat s minulostí? Co zkusit oživit zapomenuté heslo s ideály, na nichž vznikl i náš festival, a zvednout ze země zapomenutý štafetový kolík s nápisem *Nejsme jako oni* a opět jej uvést v život a dál běžet bez hysterie se slovy Sváti Karáska – opět dát našemu směřování vyšší smysl? Pravda a láska by pak možná měly šanci zvítězit...

Autor je pořadatelem Open Air Festivalu Trutnov

DOPISY REDAKCI

Nepumpování peněz do zdravotnictví se nedivím

Ad LN 18. 5.:
Temný vzvak pro šéfa Homolky

Po přečtení článku se člověk ani nedívá ministru financí Andreji Babišovi (ať je jakkoliv kontroverzní), že se brání pumpovat do zdravotnictví peníze, které pak končí v podezřelých tendrech. Už jeho spor s vládním kolegou ministrem zdravotnictví Svatoplukem Němečkem je na obdobném základě, tedy podezřelých drahých nákupech pro nemocnici, kde kdysi šéfoval. Při pohledu na natažené ruce lékařských klubů a odborů k veřejnému rozpočtu je s podivem, že tyto nekalé praktiky nekritizují nebo se nesnaží prosadit úspory například cestou nového ředitele pražské Nemocnice Na Homolce Ivana Olivy.

Hanuš Maršálek, Ústí nad Labem

Dokonalá ilustrace

Ad LN 16. 5.:
Fraška zachránila Příbram

Ano, ta fotka „mafianů“ českého fotbalu přesně dokresluje, nebo spíše vysvětluje podivné výsledky posledního kola fotbalové Synot ligy. Když fotbal řídí takový šíbr, jako je Pelta, když k ruce má usvědčeného podvodníka Horníka, když si před důležitým zápasem notují bossově obou týmů, nemůže konec ligy skončit jinak než fraškou... A LN ten velmi divný závěr komentuje slovy jako „takový závěr už přistě lize raději nepřejme“. Přitom novináři tu jsou od toho, aby pranýřovali, rozebírali, nenechali nit suchou na aktérech těch pochybností!

Jan Morochovič, Velké Poříčí

Pindal

Ad LN 17. 5.: Blábolení v politice.
Zemanovi se osvědčilo

Jakub Jirsa překládá anglický termín „bullshit“ slušně – jako blábol, kecy a blábolila nazývá kecallem. Připomínám, že Ján Čarnogurský užíval štvavnější a vtípnější jazyk: „Mečiarove pindy“! Označení „Zemanovy pindy“ a pana prezidenta jako „pindala“ se mně jeví vzhledem k jeho výrokům příhodnější.

Jan Kruml, Brno

Dopisy jsou redakčně kráceny.

Své příspěvky posílejte do rubriky Názory na adresu LN, Karla Engliše 519/11, 150 00 Praha 5 - Smíchov nebo e-mailem na adresu dopisy@lidovky.cz.

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce

DISKUSE

Ústavní soud by měl přitvrdit

VÁCLAV
VLK
advokát

Rozhodnutí Ústavního soudu o ústavnosti vyhlášky upravující úřední postupy v soustavě státního zastupitelství má nejvíce komentovaný dopad v příkladném poukazu na to, že za všech okolností musí být v trestním řízení dodržována zásada místní příslušnosti pro rozhodování soudu. To, že je nasnadě, že v klíčových případech posledních let se dočkáme ještě dramatického vývoje a možného zneplatnění úkonů pro ignorování základních právních postulátů – které, jak vtípně poznamenal profesor Gerloch, učíme studenty ve 2. ročníku právnické fakulty –, je celkem jisté.

Přesto má rozhodnutí jeden podstatný akcent, na první pohled neviditelný, avšak vypovídající o tom, kam se vydá Ústavní soud. Jakou přijme rozhodovací praxi, nakolik a jak bude ovlivňovat justiční život? Ústavní soud v aktuálním složení zdůrazňuje otázky lidskoprávní se sociálním či významně rodinným prvkem. Za klíčové bere tyto oblasti, když otázku veřejné správy, běžných výkladů občanskoprávních institutů a třeba otázku restitucí řešily logicky soudy v předcházejících složeních.

Co však vnímám jako alarmující, je fakt, že zdrženlivost rozhodování se začíná projevovat v přílišné akademičnosti. Ústavní soud neruší rozhodnutí nižších soudů, ale vyslovuje se často krát k hledání ústavně komfortních řešení. Chce pravděpodobně naznačit, že váha jeho rozhodnutí a jeho názoru by měla být taková, že bude rozhod-

vat jen zcela výjimečně o zrušení konkrétního rozhodnutí či aktu obecných soudů a státních orgánů. Bude se snažit je vést váhou své autority a právnícké erudovanosti.

Likvidace obviněním

Jsem si jist, že takové období stále nastalo. Naopak zdánlivě klidná doba vede k tomu, že v otázkách lidských práv a základních svobod, a to významně v řízeních trestních a direktivních zásazích státní moci, vyžaduje přímé zásahy Ústavního soudu. Ústavní soud nemůže přehlížet, že řízením v trestních věcech je ve skutečnosti řešena složitější problematika, problematika svobody a meze výkonu „soft tortury“ státní moci. Orgány trestní pravomoci státu jednají tady a teď. Sbirají DNA, odposlouchávají, špehují, ale i zakazují, prikazují, nutí, používají sílu a pravomoc, jak se jim zlíbí. Perlustrují

toho, kdo nesouhlasí tu s prezidentem, tam s Čiňany.

Tato tendence sílí dlouhodobě. Po cit moci opíjí stát a jeho údy. Narkoman na heroínu je mñ závislý než stát na své pravomoci. A ke každé buzera-ci a síle přidává kouzelné – stěžuj si a pak to posoudí soud, teď buď zticha a poslouchej. V trestních věcech to platí stonásobně. Řízení v těchto věcech však dnes trvají mnohem déle, obvinění a obžalovaní jsou vystaveni stresům a veřejným dehonostacím v nebývalé míře. Jak se přenáší trestní řízení do médií a dochází k masivnímu využívání, ve sledovaných kauzách silových prostředků, jakými jsou vazby, domovní prohlídky, zajišťování prostředků obviněných apod., je třeba jednat stejně razantně a praxi utnout. Není možno čekat, až se s tím popere Nejvyšší soud, protože k němu dorazí tyto případy až za řadu let. Situace je taková, že

zákon říká, že voda má být studená, a ona je někdy vlažná a někdy horká a Ústavní soud reaguje, vždyť je to v pohodě, ona zchladne. V disentu k rozhodnutí Ústavního soudu, které je podnětem tohoto textu, o tom hovoří hezky Jan Musil, Vladimír Sládeček a Radovan Suchánek. Je to na těch místech, kde zazní poměrně jasná argumentace k tomu, že stát nemůže, ať už z jakýchkoliv důvodů, překračovat, a to i měkkým způsobem, základní pravidla. Stát může svoje pravomoci včetně pohybování s místní příslušností vykonávat jen na základě zákona, a to i tam, kde jde o jeho vnitřní organizaci a záležitosti.

Ústavní soud nemůže být, bohužel, květinovým dítětem a akademickým zdrojem moudrosti. Nikdo ho neposlouchá. Jako strážce ústavnosti musí na dlouho založit knihy a laskavost a přijít s ohněm a mečem.